vrouw Nawijn van hierboven *schijnt* te zeggen: *ja*. Maar van den kansel „waarop ds Nawijn van Kampen" pas is gaan staan, is nog pas — ondanks verbod — uitgeroepen: *neen!* Heeft het Bestuur *eenparig* tusschen die Nawijn's gekozen? Heeft het Bestuur een „eenparig" antwoord in dezen? Waarom het dan niet gezegd? Heeft het dienaangaande geen eenparig antwoord, dan is zijn formule zonder inhoud, een camouflage, een gebaar.

Hebben de Gereformeerde *Kerken* sedert 1905 een kerkelijk-*officieele opvatting* van de BELIJDENIS? Omdat er staat in een pacificatie-formuletje: „volgens de belijdenis" staat het zoo en zoo? Als dat logisch geredeneerd is, dan hebben we *óók een kerkelijk-officieele opvatting van Rom. 4 : 25* sedert 1905. Het zal velen een ontdekking zijn: het Bestuur zal „eenparig" misschien ervan schrikken, vooral als de dames aan haar echtgenooten denken, die nu op het randje van schorsingsgevaren komen te staan, indien ze Rom. 4 : 25 anders opvatten dan „de kerken sedert 1905"! Ja, en dan hebben we *óók nog* sedert 1905 *een kerkelijk-officieele opvatting van art. 20 der Belijdenis. Dat wordt wat!*

In elk geval hebben onze vrijgemaakte Kerken geen enkele *opvatting der belijdenis* sedert 1905. Ze hebben de belijdenis naar haar duidelijken *tekst*, en dus op te vatten sedert haar vaststelling in de zestiende eeuw; alleen is die tekst ietwat gewijzigd inzake art. 36 (overheid). Deze vrijgemaakte kerken sluiten dus de gereformeerden van vroeger niet uit en evenmin Lindeboom, Noordtzij, Bos, Kok, en de vele anderen, van vóór 1905, die „vanaf 1905" immers in 1942, door een groep posthuum zijn veroordeeld als *in strijd* met de belijdenis.

Onze Vrouwenvereenigingen moeten zich derhalve organiseeren op de basis van de drie formulieren van eenigheid. Die is *gebleven* bij de „vrijgemaakten" en *veranderd* bij de „synodalen". *Het spel met de revisiegedachte* en daarom het (na de eerste dood-onschuldig lijkende formule van daareven nu ineens zoo bij-de-pinken-zijnde) advies van *wachten op 1946* moge de vrouwen die trouw gebleven zijn niet verlokken. Laat ze over dat spel-met-de-revisie-gedachte lezen b.v. de brochure *Mekkes „In den kerkelijken weg"* (uitgave Haak Berkel). Niet op speculaties „leven", maar op de FEITEN afgaan.

Redactie.

Het Kamper studenten corps.

Hoewel niet dit jaar het eigenlijke lustrumjaar is, hoopt ons Corps dit feest toch in de cursus 1945—'46 te vieren. Wij willen dat weer doen op de oude traditioneele wijze en wel in aansluiting aan de inauguratie van de nieuwe hoogleeraren aan onze Theologische Hooge School. Zoowel de reunisten als Corpsleden kunnen dan aanwezig zijn. U zult nog wel meer van ons hooren, maar reeds nu maakt ondergeteekende belangstellenden erop attent, dat giften ter bestrijding van de te maken onkosten per postwissel worden ingewacht op onderstaand adres.

Namens den Senaat,
de Quaestor Corporis
JOH. VAN DER HAAR,
Geerstraat 5, Kampen.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Wij zouden nog wat met elkander praten over Vinet.

Welk een merkwaardige plek op de kaart van Europa is toch het meer van Genève.

Aan den oever van dat meer werkte Calvijn, en van daaruit vloeide, door de volkomen gehoorzaamheid aan het Woord van God, een levensstroom door Europa's dreven, bevrijdend en sterkend alle leven, niet het minst dat van den staat.

Maar daar leefde ook Rousseau, de geest der ontbinding van alle door God gelegde levensverbanden, die Europa stortte in de ellenden van een gedurig stijgend verzet tegen God en Zijn heiligen dienst.

Rousseau, de man van het individualisme, dat den mensch los maakt van God, alle werkelijken levensband wil verscheuren, om de menschheid dan weer saam te grijpen in het verband van den absoluten, goddeloozen staat, den Leviathan van Hobbes.

En eindelijk vindt men daar ook de stad van Vinet, den man, die Evangelie en Revolutie wil verbinden, die, naar veler oordeel, een, zooals Groen hem noemde, ootmoedig christen, maar die in zijn tot het uiterst doorgedrongen individualisme Rousseau hoegenaamd niets toegaf.

Geen leven uit de verbonden Gods, die heel het leven dragen, maar een gedurig meer heenwerken naar een allen levensband brekend individualisme.

Men heeft in ons land steeds moeite gehad, om Vinet goed te verstaan en feitelijk blijven de twistpunten daaromtrent nog steeds dezelfde.

Groen en zijn vrienden van den Reveil zagen in Vinet den gelooviger orthodoxen Christen, die de hoofdwaarheden van het Christelijk geloof, als zij, beleed.

Vrijzinnigen hier te lande, beweerden, dat Vinet een der hunnen was, zeker werkend met de oude christelijke termen, maar overigens man der modernistische gedachten.

Beiden hadden misschien ongelijk, hoewel naar onze meening, die ook de meening is van den schrijver van het uitnemend proefschrift „Vinet en Hollande", dr P. Keyzer, het grootste stuk van het ongelijk lag bij Groen en bij Lohman en andere grooten in ons land, die veel hielden van Vinet.

Merkwaardig is dat hier te lande juist aan dat werk, waaruit men Vinet het best kan kennen, nl. zijn „Essai", betrekkelijk weinig aandacht is geschonken.

De zaak zat zoo: men was er verlegen mee.

Want in dat werk teekent Vinet zijn wijsbegeerte, en die is het tegendeel van Christelijk, Schriftuurlijk.

Het zou mij te ver voeren hier die wijsbegeerte nader uiteen te zetten. Zij komt, wat de hoofdzaak betreft hierop neer; dat de zondeval, of misschien beter gezegd, het plaatsen van den mensch voor het proefgebod, de wording beteekent van den eigenlijken mensch: het individu.

De staat der rechtheid in het scheppingsverbond was niet meer dan een staat van onschuld en onnoozelheid.

Het proefgebod deed den wezenlijken mensch ontwaken. Hetzij de mensch ware staande gebleven, hetzij hij zou vallen, overwinnaar of overwonnene, hij zou het bewustzijn ontvangen, veroverd hebben, van de oorspronkelijke eenheid tusschen hem en de waarheid; overwonnen, door het verlies van dezen staat te betreuren, overwinnaar door hem ten allen tijde te genieten in zijn rustige conscientie.

De mensch werd overwonnene, maar door Christus kan hij weer overwinnaar zijn.

En zoo gaat hij dan voort uit zijn strikt individualisme zijn conclusies te trekken. De mensch is individu en moet volle ruimte hebben zijn overtuiging te uiten. Hij is daartoe geroepen. Voor Vinet komt het bij den mensch allereerst op *ernst* aan. De staat mag geen meening verbieden.

Kwaad kan die volle vrijheid ook niet, omdat naar Vinet's overtuiging de waarheid, als zij maar diep genoeg in den mensch doordringt, in zijn geweten, daár het goede aanknoopingspunt vindt, en een goede aarde. Dan zal ook overeenkomst mogelijk blijken tusschen menschen, want de waarheid is één. De zonde heeft dus den mensch in zijn diepste wezen niet aangetast. Dat is een zeer ernstige dwaling, die tot allerlei gevaarlijke stellingen moest leiden.

Het individualisme gaat bij Vinet ten slotte zoover, dat hij niet slechts het wezen van den staat, dat groote werk Gods, niet ziet, maar ook niet dat der kerk of van het gezin.

Eigenlijk is ook het gezin een sta in den weg voor de individualiteit maar, gelukkig, de mensch wordt eens zelfstandig, en moet zelve kiezen; in een weg, die altijd door den twijfel heengaat, zal de waarheid worden gewonnen.

De kerk wordt zoo niet dan een samenraapsel van menschen, die voor het moment gelijk denken; daar is de volle vrijheid; de staat is alleen een noodwendige eenheid, feitelijk een stuk zonde, de mensch zonder geweten, daarom alleen aangewezen op de stoffelijke dingen, opdat de kerk of liever het individu volkomen vrij zoude blijven.

Vinet geloofde in den liberalistischen staat en hij bestreed het socialisme, maar Groen heeft, op dat punt zijn vriend aanstonds fel tegentredend, duidelijk doen zien, dat de staat van Vinet moet uitloopen op den staat van Rousseau. Heeft de staat religie, dus Vinet, dan heb ik er geen. Heeft hij geen religie, dan bezit ik die.

Rousseau's dwangstaat was voor hem een gruwel, maar zijn beginsel dreef er toch heen.

Vinet wordt genoemd de vader der ethische richting. Zijn invloed in Europa is groot geweest, maar in den grond der zaak verderfelijk, want hij werkte, zonder dit zelf te verstaan, mee tot de ontwapening der Christenheid tegen het voortwoekerend kwaad der revolutie.

Waarheen het individualisme ten slotte ook den geloovigen Christen voeren moet, blijkt uit het leven van Vinet zelve. Hier te lande citeerde men nimmer uit de vierde uitgave van zijn voornaamste werken, waarin Vinet allerlei belangrijke veranderingen aanbracht, getuigende van de afbraak van zijn Christelijk geloof.

Hij loochende ten slotte het plaatsvervangend, verzoenend lijden van onzen Heiland en Heere. Hij bleef spreken van de zonde maar de erfschuld kon hij uiteraard evenmin erkennen. Christus, de God-mensch, was voor hem tenslotte alleen gekomen, om te verkondigen, dat God de zonde vergeven wil.

Over de beteekenis van deze feitelijk logische ontwikkeling bij Vinet wordt ook thans nog gestreden. Men laat zijn illussie omtrent Vinet niet gaarne los, en wie van hem houdt — en wie moet dit niet, als hij hem opmerkzaam leest? — blijft gaarne in hem den gelooviger Christen zien, die, naar wij hopen, ook uiteindelijk in het oud geloof is heengegaan.

Maar de waarheid gaat toch bovenal.

En Vinet blijft voor de christenheid in Europa een waarschuwend voorbeeld. Dáár wordt in onze dagen in de gereformeerde kerken een strijd om den doop gevoerd. Er zijn er, die meenen, dat het geschil, waarover het hier gaat, van geringe beteekenis is. Zij vergissen zich ten zeerste.

Als wij de geweldige beteekenis van het verbond naar de Schrift niet goed meer zien, dreigt de val in piëtisme en subjectivisme, dat naar de verheerlijking van het individu ten slotte leiden moet. Hier geldt het „principiis obsta".

Wie de zuiverheid van het verbond verdedigt, strijdt voor het behoud van de kerk en van den staat.

Wormsers woord is en blijft van groote beteekenis, en wie daaraan wrikt, zooals nu reeds geschiedde — hoorde ik het prof. Dijk niet zelve zeggen, dat dit woord voor hem niet van zoo groote waarde was? — raakt aan de fundamenten van het leven.

Groen van Prinsterer liet niet ten onrechte in zijn geschriften telkens weer met vette letter drukken: in de Calvinistische reformatie liggen grondslag en waarborg onzer constitutioneele vrijheden.

Wij moeten altijd weer naar Calvijn terug.

Helaas zien wij daarvan buiten ons land ook bij de meest sympathieke christenen zoo weinig.

Ik denk nu aan den bekwamen Denis de Rougemont, minder vast in de waarheid dan de Rougemont der negentiende eeuw die Vinet zoo krachtig bestreed.

Het orgaan der Christelijk historische partij sprak van hem als van een geloofsgenoot.

En wij willen daarvan niets afdoen.

Hij getuigt ergens van de vastheid van het Christelijk geloof. Hij ziet een jong geslacht zijn leven geven voor idealen, welks inhoud het niet eens verstaat.

Alleen de christen, zegt hij, als die sterft voor zijn geloof, weet waarvoor hij zijn leven geeft. Hij sterft in de zekerheid, die zijn geloof hem schonk in de opstanding ten laatsten dage en het gericht Gods. En achter hem weerklinkt het woord: het is volbracht. Aan het Kruis.

Maar zal de strijd, die de Rougemont wil strijden baat brengen voor het ontworteld Europa?

Wij ontmoeten in hem weer Vinet, den individualist. Evenals dit het geval is bij Brunner en de zijnen, die Vinet niet noemen, maar met hem van oordeel zijn, dat de staat is de mensch zonder geweten. Wezenlijk machteloos voor den geestelijken strijd, die alleen Europa redden kan uit het doodelijk verderf der Revolutie.

Als de Rougemont zich afvraagt, wie van beiden, Kierkegaard of Goethe den strijd tegen het nationaalsocialisme zoude hebben kunnen voeren, is zijn antwoord: niet Goethe en daaraan heeft hij gelijk, maar wel de groote Deen. En dat zou nog te bezien zijn.

Kierkegaard, dus zegt hij, „est ma démesure, Goethe mon équilibre".

De individualist Kierkegaard, die ten slotte ook alle banden, door God gelegd, en geworteld in den band van het verbond, breekt, en den mensch alleen doet staan in zijn angst.

Kierkegaard grijpt zijn geest, bovenmatig, en dan moet Goethe, de heiden, weer bieden het evenwicht?

Wij moeten naar Calvijns belijden terug. Naar de vastigheden, die onze God ons heeft gegeven.

En daartoe blijven getuigen te midden van een zoo verwarde wereld.

Getuigen voor de onwankelbare waarheid van het Woord Gods, van de ordinantiën, die de Koning der koningen handhaaft tegen alle menschelijk woelen in.

Met hartelijke groeten en heilbede uw toegenegen

MARNIX.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

MANNENVEREENIGINGEN.

De Geref. Man. Ver. „Joh. Calvijn" te Bergschenhoek heeft besloten uit den *Bond uit te treden*. Zij is van meening dat leiding geven aan den arbeid der Vereenigingen, bij een samengaan der Geref. (vrijgemaakt) en Synodocraten in één Bond, niet mogelijk is, zonder geweld te doen aan *Schrift en Belijdenis, Kerkhistorie en Kerkenorde*.

Zij roept alle Vereenigingen, die een gelijk besluit reeds genomen hebben of nog kunnen nemen op, zich zoo spoedig mogelijk met haar in verbinding te stellen, om te komen tot oprichting van een nieuwen Bond, opdat ook bij den arbeid der Man. Ver. de Reformatie kan doorwerken.

Adres: C. v. d. Kaaden, Hoekschekade 82, Bergschenoek.

HET BOEK VAN DE WEEK

Veertig jaren speurderswerk.

Detectiveromans vinden vrijwel overal een gretig onthaal. Er zijn natuurlijk verschrikkelijke exemplaren van het genre, die slechts een bepaald slag menschen interesseeren. Maar er zijn er ook, die een *probleem* opgeven, een probleem dat fijn doordacht is, en waaraan alle dwaasheid vreemd is, waarvan dan ook het verhaal nalaat te spotten met de kategorieën van de logica, en terwijl het boek zelf zich onthoudt van „Schmutz". Zulke boeken blijken ook, en juist de intellectueelen te interesseeren. Zij leiden den geest af, en houden hem toch werkzaam.

Maar zelfs die betere soort blijven fictie. De werkelijke speurders zullen zich er wel niet mee kunnen verzoenen, denk ik, al zullen ook zij ze wel critisch bekijken willen. Daarom is het nuttig en goed, eens een speurder van naam zelf aan het woord te hooren komen.

De firma Kemink & Zoon te Utrecht biedt ons daartoe de gelegenheid. In keurige uitgaaf bracht zij een boek op de markt van den Heer C. J. van Ledden Hulsebosch, kriminalist en ex-politiedeskundige te Amsterdam. De naam van dezen hoogst bekwamen vakman zal wel niet veel van onze lezers vreemd zijn. Reeds jaren geleden won hij de aandacht door heigeen de bladen meldden van zijn knappe praestaties in het vinden van sporen die naar de ontdekking van misdadigers leidden.

En nu zijn hier een groot aantal losse schetsen van den Heer Van Ledden Hulsebosch zelf bijeengebracht. Mr. H. A. Wassenbergh, officier van Justitie bij de Amsterdamsche rechtbank, schreef een voorwoord. Daarin merkt hij op, dat „de meer deskundigen" met „leergierigheid" van den inhoud der schetsen kennis zullen nemen. Inderdaad; want de wijze waarop de heer Van Ledden Hulsebosch schrijft, is zoo, dat niet alleen de „leeken" zijn boek van a tot z kunnen waardeeren en volgen, doch dat ook de vakmenschen zelf iets kunnen leeren. Dat laatste is een gevolg van de rijke ervaring, die de schrijver in veertigjarigen dienst heeft opgedaan. Zelf vertelt hij van vele collega's te hebben genoten en geleerd; en inderdaad zijn daar enkele interessante en verbluffende staaltjes in het boek van te vinden.

In het boek komen enkele griezeligheden voor, men rekene daarmee voor zichzelf en voor anderen aan wie men het ten geschenke zou willen bieden. Maar zelfs in die passages is het den schrijver alleen maar om de nuchtere feiten te doen; de lezer moet den gang van het onderzoek kunnen volgen en mag zelf „erbij wezen", als er „gecombineerd en gededuceerd" wordt. Hier is een verhaal van een inbreker, die gepakt werd, doordat er ter plaatse van de inbraak één haartje van zijn snor was blijven liggen. Ginds krijgt men weer een ander staaltje van prachtige, en toch voor den lezer nà het verhaal volkomen doorzichtige afleidingstechniek. Het boek is vol van zulke, steeds onopgesmukte, verhalen.

Intusschen meene men niet, dat het boek opgaat in dergelijke berichtgeving. Het geheel is leerzaam ook op allerlei ander gebied. Onophoudelijk houdt de schrijver u vast. Het blijkt een man van bewonderenswaardige ontwikkeling, en van een zelfs ietwat (in zijn degelijke taal) ouderwetsche beschaving. Ik geloof aan onze lezers de kennismaking met dit resultaat van een langdurigen arbeid hartelijk te mogen aanbevelen.

K. S.